

die Politik hat das Recht gebeugt, die Volksgruppenvertreter waren so eingeschüchtert oder von der Regierung abhängig, dass sie einer sinnlosen Lösung zustimmten. Kritikern wurde durch die Beschlussfassung im Verfassungsrang die einzige Möglichkeit, sich in einem Rechtsstaat zur Wehr zu setzen oder die Regelung zumindest zu überprüfen, aus der Hand genommen. Die Kärntner Ortstafelfrage ist daher nach wie vor nicht gelöst, sondern bleibt ein dunkler Fleck auf der Weste des Rechtsstaates Österreich.

MAG. RUDI VOUK, ODVETNIK

Grenak uspeh

V zgodovini odvetniške pisarne GRILC VOUK ŠKOF je najodmevnejši uspeh v javnosti doživela rzsodba o dvojezični krajevni tabli za Škocjan iz leta 2001; pritožbo je vložil Rudi Vouk.

Izhodišče

Na Koroškem je imela slovenščina v času Avstro-Ogrske status običajnega deželnega jezika v okviru 19. člena Temeljnega državnega zakona (Staatsgrundgesetz). V južnem delu dežele so bili javni napisi, v kolikor so obstajali, dvojezični. To se je spremenilo po plebiscitu leta 1920, ko je Koroška štela za nemško deželo in so bili vsi dvojezični napisi odstranjeni. 7. člen avstrijske državne pogodbe (ADP) je po eni strani predstavljal nadomestilo Jugoslaviji za to, da se je odrekla zahtevam po ozemlju, ki jih je argumentirala z dejstvom, da je bil v obdobju med letoma 1920 in 1945 obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem resno ogrožen. Po drugi strani pa naj bi to določilo predstavljalo nadomestilo za krivico, ki so jo v tem obdobju utrpeli koroški Slovenci.

Tretja točka 7. člena ADP tako predvideva, da morajo biti v upravnih in sodnih okrajih Koroške, v katerih živi slovensko ali mešano prebivalstvo, tudi topografski napisi dvojezični. Avstrija je to obveznost iz državne pogodbe po letu 1955, kljub temu, da jo je leta 1964 povzdignila celo v določbo na ustavni ravni, dosledno ignorirala. Šele po napisnih akcijah na začetku sedemdesetih let 20. st. sta se vladi Kreiskyja na zvezni ravni in Sime na deželni ravni začeli zavzemati za to, da bi se obveznosti iz državne pogodbe začele

izvajati. Zakon o krajevnih tablah iz leta 1972 ni bil ravno velikodušen. Analiza kaže, da so bili za postavitev dvojezičnih krajevnih napisov predvideni samo kraji, v katerih je bilo po ljudskem štetju leta 1961 več kot 20 odstotkov slovenskega prebivalstva. Čeprav so bili takrat že znani tudi rezultati ljudskega štetja iz leta 1971, teh niso upoštevali, ker bi bili za slovensko narodno skupnost ugodnejši. Ljudsko štetje iz leta 1961 je bilo, kar se tiče podatkov o pripadnosti slovenski manjšini, verjetno najbolj manipulirano ljudsko štetje vseh časov, saj naj bi po domnevnih rezultatih v številnih krajih in celo občinah, kjer je bila še pri prejšnjem štetju večina prebivalstva slovenska, slovenski jezik popolnoma izginil. Toda tudi dvesto pet dvojezičnih krajevnih napisov iz leta 1972 ni obstalo, saj so jih nemškonalne tolpe nasilno odstranile v tako imenovanem Ortstafelsturmu. Policija je bila na dogodku prisotna, a je ravnodušno opazovala dogajanje; v tem postopku ni bil nikoli nihče kaznovan.

Leta 1976 je bil sprejet Zakon o narodnih skupnostih, ki je predvideval dvojezične krajevne napise samo v občinah, v katerih je bilo 25 odstotkov slovenskega prebivalstva. Te občine naj bi določili z ljudskim štetjem posebne vrste, vendar pa zaradi bojkota koroških Slovencev in številnih drugih občanov, ki so bili solidarni z njimi, ni prineslo uporabnih izsledkov. Analiza rezultatov in občin, za katere je bilo v Uredbi o dvojezičnih topografskih napisih iz leta 1977 predvideno, da bodo imele dvojezične napise, kaže, da so bile dejansko upoštewane samo tiste občine, v katerih je bila večina prebivalstva slovenskega porekla – kar

je razvidno iz deleža tistih, ki so bojkotirali ljudsko štetje posebne vrste. Toda celo na tej podlagi sprejeto Uredbo o dvojezičnih topografskih napisih so v večini krajev ignorirali. V nekdanjih občinah Žvabek (del občine Suha), Slovenji Plajberk (del občine Borovlje), raje niso postavili nobenega napisa, kot da bi bili primorani postavljati dvojezične napise. Takšno je bilo izhodišče pred začetkom postopkov glede krajevnih napisov.

O postopku

Posebno težavo je predstavljalo dejstvo, da zoper ignoriranje pravic koroških Slovencev do dvojezičnih topografskih napisov ni bilo pravnega sredstva. V sedemdesetih letih je neki občan sicer zaradi tega poskušal vložiti pritožbo na ustavno sodišče, vendar je to njegovo pritožbo zavrnilo z utemeljitvijo, da nihče nima subjektivne pravice do katerihkoli topografskih napisov. Avstrija je tako lahko, ne da bi tvegala kakršnekoli sankcije, še naprej kršila obveznosti iz državne pogodbe do koroških Slovencev (in tudi gradiščanskih Hrvatov), zato je bilo treba najprej sploh najti pot, kako vprašanje dvojezičnih napisov privedi na sodišče.

Kot izhodišče se je ponujalo dejstvo, da so nekateri topografski napisi več kot le table, na katerih so navedena imena določenega kraja. Krajevne table po Zakonu o cestnem prometu hkrati kažejo tudi omejitve najvišje dopustne hitrosti in s tem objavo uredbe z vsebino, da velja od krajevne table na začetku kraja do krajevne table na koncu kraja omejitev hitrosti do 50

km/h. Uredbe pa je treba pravilno objaviti. Če se pri tem zgodijo napake, to pomeni, da uredba ni pravilno objavljena in je zaradi tega tudi ni treba upoštevati. Pri nepravilno objavljeni krajevni tabli to pomeni, da bi namesto omejitve hitrosti do 50 km/h zaradi napačne krajevne table veljala splošna omejitev hitrosti do 100 km/h.

Ko je bil Rudi Vouk leta 1994 na poti domov v Škocjan slučajno žrtev policijske kontrole, in so mu policisti očitali, da je namesto dovoljenih 50 km/h vozil 62 km/h, ni bil pripravljen plačati kazni na licu mesta, ampak se je pustil ovaditi pri okrajnem glavarstvu v Velikovcu. Zahteval je vodenje postopka v slovenskem jeziku in izpodbijal kazensko odločbo z argumentom, da krajevni napis v Škocjanu ni bil pravilno objavljen, ker ni bil dvojezičen, kar bi po določenih ADP moral biti. Zaradi tega z vožnjo z 62 km/h skozi Škocjan tudi ni storil nobenega prekrška.

Postopek se je vlekel, tudi zaradi tega, ker je Neodvisni upravni senat za Koroško sprva menil, da Vouk nima pravice do vodenja postopka v slovenščini. Njegova domača občina Dobrla vas namreč ni bila uradno priznana dvojezična občina, zato je Neodvisni upravni senat trdil, da Vouk pred okrajnim glavarstvom Velikovec nima pravice uporabljati slovenski jezik kot uradni jezik, čeprav mora okrajno glavarstvo Velikovec za druge občine, v katerih je slovenščina uradni jezik, seveda uporabljati slovenščino kot uradni jezik. Primer je prvič prišel do ustavnega sodišča. Ustavno sodišče je Vouku dalo prav in odločilo, da lahko pred

okrajnim glavarstvom Velikovec uporablja slovenščino vsak, ne glede na to, od kod prihaja, ker mora okrajno glavarstvo tako ali tako že samo na sebi uporabljati slovenščino.

Postopek se je spet začel odvijati od začetka, tokrat vsebinsko. Okrajno glavarstvo in Neodvisni upravni senat sta potrdila kazen z utemeljitvijo, da Škocjan ne sodi med tiste občine, ki so navedene v Uredbi o dvojezičnih topografskih napisih. Ustavno sodišče je to videlo drugače. Potem, ko je že na primeru Dobrle vasi, prav tako po pritožbi Vouka, odločilo, da morajo občine, v katerih je 10 odstotkov slovensko govorečega prebivalstva, uporabljati slovenščino kot uradni jezik, je sedaj ugotovilo, da morajo imeti občine, ki imajo več kot 10 odstotkov dvojezičnega prebivalstva, tudi dvojezične topografske napise. Odstotek je treba določiti ob upoštevanju daljšega časovnega obdobja. Leta 1991 je imel Škocjan pri ljudskem štetju 9,9 odstotka slovenskega prebivalstva, kar naj bi zadostovalo.

Odločitev ustavnega sodišča je pustila odprtih kar nekaj vprašanj, dodatno pa je odprla še več novih. V prvi vrsti je šlo za vprašanje po trenutku, kdaj mora biti dosežen prag 10 odstotkov slovenskega prebivalstva. Ne nazadnje je zaradi neuresničevanja manjšinskih pravic prišlo do asimilacije koroških Slovencev, ki se še vedno nadaljuje. Po rezultatih ljudskega štetja iz leta 1951 – to je bilo zadnje štetje pred državno pogodbo – je praktično celotno dvojezično območje ustrezalo pogoju ustavnega sodišča za dvojezične

napise z 10 odstotki slovenskega prebivalstva. To bi pomenilo osemsto krajev z dvojezičnimi tablamami. Pri ljudskem štetju leta 1971, zadnjem štetju pred Zakonom o narodnih skupnostih iz leta 1976, ki ga je ustavno sodišče z odločbo o krajevnih tablah deloma razveljavilo, bi to bilo še vedno približno štiristo krajev. Pri ljudskem štetju leta 1991 pa je kriteriju ustavnega sodišča ustrezalo samo še dvesto sedemdeset krajev. Ob upoštevanju interpretacijskega načela okamenelosti ugodnejših ureditev bi lahko argumentirali, da je treba upoštevati razmerje v trenutku sprejetja državne pogodbe, saj bi bil v nasprotnem primeru v ugodnejšem položaju tisti, ki skoraj pol stoletja ni uresničil svojih obveznosti glede manjšinskih pravic. Po drugi strani pa bi bilo mogoče tudi argumentirati, da zgodovine pač ni mogoče zavrteti nazaj, ne glede na to, kako huda je bila – in da je zaradi tega treba izhajati iz aktualnih razmer. Koroški Slovenci so sami predlagali vmesno rešitev ob upoštevanju razmer, kakršne so bile leta 1971, in s tem že od začetka pokazali zelo velikodušno pripravljenost na kompromis.

Druga težava je bila v tem, da se je ustavno sodišče vrnilo h konceptu, ki je bil predviden v Zakonu o krajevnih napisih iz leta 1972, in upoštevalo posamezne kraje, ne pa območij ali delov območij, kot je to predvidela Uredba o dvojezični topografiji iz leta 1977, ki je izhajala iz občin ali starih občin. Ta koncept ima tako prednosti kot tudi slabosti. Prednost je ta, da lahko dvojezične table stojijo tudi v tistih občinah, kjer je le nekaj krajev ali morda samo en kraj, ki ustreza pogojem ustavnega sodišča za dvojezične

napise, medtem ko občina v celoti zahtevanega deleža slovenskega prebivalstva še zdaleč ne doseže.

Slabost pa je v tem, da je težko določiti, kje se območje dvojezične topografije začne in kje neha, npr. pri kažipotih. Tudi v tej točki bi bil z nekoliko dobre volje mogoč ustrezen kompromis, npr. v tej obliki, da se izhaja iz katastrske občine kot najmanjše območne enote ali da ostane pri krajih, ki se vedno označijo dvojezično, tudi če so zunaj območja z dvojezičnimi krajevnimi napisi.

Kakršnakoli bi rešitev že bila, v pravni državi naj bi bilo samoumevno, da se odločba ustavnega sodišča nemudoma izvede in se odprta vprašanja rešujejo v duhu te odločbe. To je bilo tudi izhodišče odvetnika Rudija Vouka in njegovih takratnih kolegov dr. Matveja Grilca in dr. Rolanda Grilca. Dosežen je bil pomemben korak za uresničevanje manjšinskih pravic, tako da smo se nato lahko posvetili drugim vprašanjem.

Posledice

Izhajanje iz tega, da je ustavno sodišče odločilo in je bila s tem izrečena zadnja beseda, tudi ni bilo naivno. V pravni praksi obstaja nešteto primerov, ki to potrjujejo. Ne glede na to, ali odločba povzroča strošek v milijardni višini, ima težko razumljive posledice, kot npr. ponovitev volitev predsednika države, ali pa omogoči zakon med istospolnimi partnerji ali uvede tretji spol: odločbe ustavnega sodišča se morajo spoštovati, pogosto tudi zato, ker politika odločanje o neprije-

tnih vprašanjih prepušča ustavnemu sodišču. Tokrat pa je bilo drugače, zato se je porajalo vprašanje, ali za koroške Slovence velja zgolj pravna država drugega razreda. O takojšnjem upoštevanju odločbe ustavnega sodišča ni bilo govora in tudi nobena merodajna politična stranka se ni zavzela za to. Takratni deželni glavar se je javno norčeval iz ustavnega sodišča, vse ostale stranke pa so se trudile skrivati za frazami, da je treba doseči konsenz, namesto da bi zahtevale spoštovanje načela pravne države v Republiki Avstriji kot nekaj samoumevnega.

Odločitev ustavnega sodišča o krajevni tabli St. Kanzian/Škocjan so torej za zdaj molče ignorirali. Šele po poizvedbah je bilo ugotovljeno, da je bil krajevni napis Škocjana po tistem prestavljen. Ustavno sodišče je namreč razveljavilo krajevno tablo na določenem mestu – kot je bilo predvideno v uredbi – »krajevna tabla na kilometru XY«. Sedaj so si pomagali s tem, da so krajevno tablo enostavno prestavili za nekaj metrov. Namesto postopka zaradi zlorabe uradnega položaja je bil potreben nov postopek pred ustavnim sodiščem. Tokrat je ustavno sodišče klonilo pod političnim pritiskom in odločilo, da Škocjan ne sodi več med tiste kraje, ki bi imeli pravico do dvojezičnega napisa, ker se je po rezultatih novega ljudskega štetja delež slovenskega prebivalstva znižal na 9,1 odstotka in s tem tudi v daljšem obdobju ne predstavlja več kot 10 odstotkov.

Ustavno sodišče je primerjalo jabolka in hruške. Med ljudskimi štetji je namreč prišlo do spremembe kra-

jevnega območja; pri ljudskem štetju leta 2001 je bilo štetje izvedeno na večjem območju kot pri ljudskem štetju leta 1991. Tudi po tej odločbi ustavnega sodišča je bil izveden nov poskus: več kot 10 odstotkov prebivalcev Škocjana je s podpisom potrdilo, da so pripadniki slovenske narodne skupnosti, zato se tudi v tem primeru postavi vprašanje, kako je sploh potekalo ljudsko štetje leta 2001. Tudi ta argument pred ustavnim sodiščem ni obveljal. Ustavno sodišče je pravico, ki jo je pred kratkim prisodilo, spet odvzelo.

Po drugi strani pa je ustavno sodišče priznalo dvojezične krajevne napise v drugih primerih. Naslednja odločba se je nanašala na Pliberk in tudi tokrat je bil pritožnik Rudi Vouk. V Pliberku ni bilo možnosti, da bi s teritorialnimi spremembami lahko prišli na število slovenskega prebivalstva pod 10 odstotkov. Politika je s prestavljanjem krajevnih tabel poskušala dvakrat obiti odločbo ustavnega sodišča, dokler ustavno sodišče ni razglasilo, da je takšno početje nedopustno. Do kazenskih postopkov zaradi prestavljanja krajevnih napisov pa kljub temu ni prišlo. Državno tožilstvo v Celovcu je uradno potrdilo, da pristojni deželni svetnik in kasnejši državni glavar naj ne bi točno razumel, kakšne posledice ima njegovo ravnanje. Dokler niso bili leta 2011 dejansko postavljeni dvojezični krajevni napisi, je bilo treba voditi trideset dodatnih postopkov pred ustavnim sodiščem. Ti postopki so bili sproženi s samoovadbami aktivistov, ki so pristojnim organom sporočili in potrdili, da so se s hitrostjo med 55 in 65 km/h peljali skozi dotični kraj. Druge možnosti za uveljavljanje manjšinskih pravic pravna

država Avstrija koroškim Slovencem namreč ne omogoča. V nasprotju z okoljevarstvenimi organizacijami, društvi za varstvo upnikov, društvi za varstvo proti ne-lojalni konkurenci in nešteti drugimi organizacijami, ki lahko uveljavljajo kolektivne pravice, manjšina te možnosti nima.

»Rešitev«

Leta 2011 je pred ustavnim sodiščem potekala še cela vrsta postopkov zaradi dvojezičnih krajevnih napisov. Jasno je bilo, da ustavno sodišče sedaj ne bo več razveljavilo le delov Uredbe o dvojezičnih topografskih napisih, ampak celotno uredbo, ker glede na število postopkov razveljavitev posameznih delov ne bi bila več možna. Posledica bi bila, da bi v vseh krajih južne Koroške, ki imajo več kot 10 odstotkov slovenskega prebivalstva, krajevni napisi, in z njimi omejitve hitrosti, kratko malo postali neveljavni. Zaradi teh posledic bi bil zakonodajalec prisiljen nemudoma sprejeti rešitev, ki ustreza ustavi.

Dejansko je ustavno sodišče jeseni 2011 razveljavilo celotno Uredbo o dvojezičnih topografskih napisih iz leta 1977, vendar žal odločba ni imela več nobenega pomena, politika je bila hitrejša. Zvezna in deželna politika sta se očitno zavedali grozečih posledic odločb ustavnega sodišča, zastopniki koroških Slovencev pa – kljub neštetim opozorilom – ne. Samo tako si je mogoče razlagati, da je bil glede dvojezičnih krajevnih napisov sklenjen kompromis, ki nima nobene razpoznavne sistematike in ki odstopa od mednarodne pravne prakse na področju manjšinskih pravic glede

dvojezične topografije, a je bil sprejet na ustavni ravni in ga s tem ni več možno izpodbijati.

Določilo predvideva dvojezične topografske napise za sto štiriinšestdeset krajev. Med temi kraji so vsi kraji, o katerih je ustavno sodišče pozitivno odločilo, med drugim tudi Bukovje, kjer je bilo leta 2001 le 9,5 odstotka slovenskega prebivalstva, vendar povprečje zadnjih dveh ljudskih štetij znaša nad 10 odstotkov; to je kraj z najmanjšim deležem slovenskega prebivalstva na seznamu. Zajeti so seveda vsi kraji, ki so že bili navedeni v Uredbi o dvojezičnih topografskih napisih iz leta 1977. Na novo pa so bili vključeni še kraji, o katerih ustavno sodišče še ni odločalo, in ki so imeli po rezultatih zadnjega ljudskega štetja iz leta 2001 delež slovenskega govorečega prebivalstva nad 17,5-odstoten. Ta pogoj sicer nikjer ni napisan, a to je bila želja takratnega koroškega deželnega glavarja. Kako mu je to število prišlo na misel, je popolnoma nerazumljivo oz. sledi čudni koroški logiki, kakšen bi naj bil pošten kompromis. Ustavno sodišče je zahtevalo 10 odstotkov, prej zahtevanih 25 odstotkov pa je razveljavilo, ker naj bi to nasprotovalo ustavi. In ker je 17,5 odstotka sredina med 10 in 25 odstotki, je to po koroškem razumevanju pošten kompromis. Takšnega razumevanje temeljnih pravic ni treba dodatno komentirati. Žal imamo tudi zastopnike manjšine, ki so v čudni želji po harmoniji želeli najti hitro rešitev, ne glede na to, kakšna je, ko jo pogledaš od blizu. Niso bili pripravljene čakati še nekaj mesecev, da bi ustavno sodišče odločilo še o zadnjih primerih, s čimer bi se pogajalski položaj bistveno izboljšal.

»Kompromis« o krajevnih tablah vsebuje nekaj posebnih koroških potegavščin:

- Kraji, v katerih prebiva manj kot enaintrideset prebivalcev, niso upoštevani. Baje iz razlogov varstva podatkov, ker bi sicer morda lahko ugotovili, kdo so tisti trije koroški Slovenci, ki morajo živeti v tem kraju, da doseže potrebnih 10 odstotkov slovenskega prebivalstva. To ima čudne posledice, namreč, da so npr. v občini Pliberk dobile dvojezične napise vse vasi, razen štirih, ki so bile premajhne. V občini Pliberk so bili ob tem tako razumni in strpni, da so medtem ta lapsus popravili s soglasnim sklepom občinskega sveta in tudi tem štirim majhnim vasicam omogočili javno vidno dvojezičnost. Povsod drugod pa se majhne kraje glede dvojezičnosti diskriminira samo zato, ker so majhni.
- V zvezi s kažipotmi kompromis predvideva, da je kažipot dvojezičen samo takrat, ko se nahaja v dvojezičnem kraju. Tudi to vodi do čudnih posledic. V občini Škocjan so poskusili dvojezično oznako kažipota v vasico Horce preprečiti na ta način, da so kažipot z desne strani ceste prestavili na levo. S tem je bil kažipot zunaj dvojezičnega kraja in je lahko ostal nemški. Ko je bilo po pritožbi zoper to potegavščino ugotovljeno, da takšna namestitev ne ustreza predpisom Zakona o cestnem prometu, so kažipot v celoti odstranili. Kraj Lancova, ki se prav tako nahaja v občini Škocjan, je bil premajhen, da bi ga upoštevali, vendar se v tem kraju nahaja križišče, ki vodi v vse štiri smeri, z ustreznimi kažipotmi. Posle-

dica majhnosti vasice, ki ima sicer več kot polovico slovenskega prebivalstva je, da so vsi kažipot v kraje, ki imajo tudi sami dvojezične napise, ostali samo enojezično nemški.

- Dvojezični napisi naj bi veljali samo za krajevne table in krajevne oznake, ne pa tudi za druge topografske oznake. Medtem ko Avstrija na Južnem Tirolskem zelo dobro ve, kaj v mednarodnem kontekstu pomeni dvojezična topografija in zato – upravičeno – vztraja, da morajo biti dvojezično označena tako imena krajev kot imena gora, rek, jezer in cest, to v Avstriji zaradi ustreznega ustavnega določila ne velja.
- Zanimivo je, da so se nekatere občine na novo ureditev zelo hitro odzvale z uvedbo novih cestnih imen. V občini Škocjan se nahaja npr. Grabalja vas, ki je imela doslej samo hišne številke. Tako so imeli prebivalci dvojezični poštni naslov. Sedaj pa so uvedli imena cest, zelo duhovito, od Keltenweg I do Keltenweg XII. Namesto dvojezično v Grabelsdorf/Grabalja vas številke XY sedaj pošta prihaja enojezično na naslov Keltenweg, poštna številka Škocjan. Podobni poskusi so bili in se še naprej izvajajo tudi v drugih občinah.
- V občini Škocjan je celo pravica do uporabe slovenskega jezika kot uradnega jezika postala odvisna od dvojezičnega krajevnega napisa. Samo krajan iz vasi z dvojezičnimi napisi smejo na svojem občinskem uradu uporabljati slovenščino. Prebivalci že omenje-

ne Lancove in tudi drugih krajev, v katerih živi več kot 10 odstotkov slovenskega prebivalstva, so zaradi kompromisa o krajevnih tablah in s soglasjem političnih zastopnikov koroških Slovencev izgubili tudi pravico do uporabe slovenščine kot uradnega jezika.

- Nacionalnih pravnih sredstev ni, saj je kompromis na ravni ustavnega določila. Pomagali bi samo še mednarodni pravni koraki, s katerimi pa ni za računati. Slovenija zaradi nekaj tabel ne bo tvegala konflikta z Avstrijo. Druge države, zlasti garancijske sile avstrijske državne pogodbe, pa to vprašanje niti ob robu ne zanima.

Odločba glede krajevnih napisov je bila vsekakor velik uspeh, odvetnik Rudi Vouk, ki jo je izbral, je za nekaj časa postal znan širom Avstrije in Slovenije, dejstvo je, da je sedaj dvakrat toliko dvojezičnih napisov kot prej in da se mnogi koroški politiki hvalijo s tem, kako dobro vzdušje vlada v deželi. Ostaja pa grenak priokus, da je prišlo do zlorabe ustavne ravni za namen izničenja že uzakonjenih in že prisojenih manjšinskih pravic ter da so se zastopniki narodne skupnosti izkazali kot zastopniki brez hrbtenice. Pravzaprav je smešno, da je v avstrijski ustavi zapisano, da mora imeti zaselek Slovenje na Gori svete Heme z desetimi prebivalci, ki ga nihče ne pozna, dvojezični krajevni napis. Kaj takega ne bi smelo biti predmet ustave. Žalostno je, da so bili po sklenitvi kompromisa o dvojezičnih tablah pravzaprav vsi prepričani, da bo v izboljšani klimi manjkajočo sistematiko ureditve v najkrajšem času mogoče popraviti s prostovoljnimi ukrepi, tako

da bi se smešna ureditev na ustavni ravni izkazala le kot začetna lepotna napaka. To je bilo naivno upanje. Z izjemo Pliberka se ni zgodilo prav nič. Oziroma do enega samega postopka je vendarle prišlo: v Selah, v občini Žitara vas, domuje gospod Kukavica, ki ni bil pripravljen sprejeti, da v njegovem kraju ne bo postavljena dvojezična tabla, pa čeprav kraj izpolnjuje vse pogoje z ozirom na sodno prakso ustavnega sodišča. Zbral je podpise večine prebivalcev kraja, ki so se izrekli v prid dvojezičnemu napisu. Potem ko občina tudi po tej akciji ni bila pripravljena ukrepati, je manjkajočo dvojezično oznako dodal na tablo kot nalepko. Medtem ko preprečevalci dvojezičnih krajevnih tabel, ne glede na to, ali so jih podirali, ali predstavljali, ali pa samo kot pristojni uradniki ignorirali ustrezne predpise, nikoli niso čutili niti najmanjših pravnih posledic, je moral gospod Kukavica pred sodišče. Očitati so mu povzročitev škode na tujem premoženju. Prvostopenjsko sodišče ga je oprostilo, saj je dejanje gospoda Kukovice morda kaznivo v kakšni policijski državi, ne pa tudi v pravni državi Avstriji. Toda zgodba še ni končana – državno tožilstvo, ki sicer ni hotelo obtožiti nobenega od svobodnjaških deželnih glavarjev, naj so se ti iz manjšinskih pravic še tako norčevali, je zoper oprostilno sodbo Okrajnega sodišča v Železni Kapli vložilo pritožbo.

Medtem ko je na drugih področjih javnost vsekakor pripravljena ščititi pravno državo, če je ogrožena, primer dvojezičnih krajevnih napisov kaže, da temu še zdaleč ni tako na področju pravic narodne skupnosti. Ko je avstrijski notranji minister leta 2019 govoril, da

mora pravo slediti politiki in ne obratno, se je javnost upravičeno odzvala zgroženo. Pri »rešitvi« vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov se je zgodilo točno to: politika si je podredila pravo, zastopniki narodne skupnosti pa so bili, ali prestrašeni ali pa odvisni od vlade, da so soglašali s sporno in nesmiselno ureditvijo. Kritikom je bila s tem, da je bil zakon sprejet na ustavni ravni, odvzeta edina možnost, da bi se v pravni državi lahko branili ali da bi bili vsaj v stanju preveriti ureditev. Vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov na Koroškem zato še zmeraj ni rešeno, ampak ostaja črn madež na belem jopiču pravne države Avstrije.